

Editörden

Psikiyatri Topluluğu bir ruh sağlığı yasasının olması için uzun yıllardır büyük bir mücadele göstermektedir. Topluluk, hem ulusal bir ruh sağlığı politikası hem de bir ruh sağlığı yasası olmayan bir ülke olarak çağdaş bir ülkenin en önemli gerekliliklerinden birinden yoksun olduğunu ve bunun, devletin en hızlı biçimde çıkarması gereken bir yasa olduğunu her zaman vurgulamıştır. Türkiye Psikiyatri Derneği çalışmaları tarihinin önemli bir kısmı, bir ruh sağlığı yasası olması mücadelesi ile geçmiştir

2011 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı, Dünya Sağlık Örgütü ve Avrupa Birliği işbirliği ile yayınlanmıştır. Bu eylem planı metni görece çağdaş bir ruh sağlığı hizmetlerinin yaygınlaşmasını hedeflese de, o sırada uygulanmakta olan sağlıkta dönüşüm planı ile çelişen; toplum temelli ve ulaşılabilir ruh sağlığı hizmetleri gibi ütopyik hedefleri de içermekteydi. Bu eylem planında, meslek örgütlerinden alınan görüşler metne hiç yansıtılmamış ya da çok az yansımış, metnin son hali neredeyse ifade ve imla hatalarının düzeltilmesi amacıyla üniversitelerin, meslek örgüt ve derneklerinin değerlendirmelerine açılmıştı. Burada yapılan öneriler de çoğunlukla değerlendirilmeye alınmamış, büyük eksiklikleri, yanlışları ve belirsizlikleriyle bir politika metnine dönüştürülmüştü. Metin, Avrupa Birliği uyumu da dikkate alınarak oluşa bile Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, bağımsız tabip odalarının müdahale ve denetimini içermiyordu. Bir süre sessiz kalan bu metin, görece özgün eklemeler içerse de 2011 yılında bir ruh sağlığı eylem planı olarak yayınlanmış ama bu eylem planı tam olarak hayata geçirilemediği gibi, planın hedefleri ile çelişen neo-liberal politikaların ışığında; 'Sağlıkta Dönüşüm' başlığında sağlıktaki ticarileştirmeye büyük bir hızla devam edilmişti. Ruh Sağlığı Eylem Planı'nı oluşturanlar bile, o planın hayata geçirilişinden hoşnutsuzluklarını birçok kez dile getirmişlerdi. Hükümetler güncel siyasetin gereksinimlerine göre, eylem planındaki ilkeleri ihlal etmiş ve tanımı güç bir oluşum yaratmışlardı. Eylem planının hedeflediği toplum içinde ruh sağlığının çok yönlü iyileştirme ve önleme birimleri şu anda ya bir semt polikliniği gibi tedavi hizmeti veren ya da sanatsal ve el işi çalışmaları yapan; neredeyse sponsor ilaç firmalarına eşantyon üreten ve koruyucu ruh sağlığı bağlamında etkili bir iş yürütemeyen; kimi zaman da bir sürgün yeri kimliği kazanan Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerini ardında bıraktı. Planlanan psikiyatri yatakları ise, şehir hastaneleri gibi nasıl işleyeceği konusunda hiçbir örneği olmayan, kaynak tüketimi üzerine kurulu bir sistemin içinde belirsizleşti. Şehir hastaneleri, kamu özel ortaklığı anlayışının bir ürünü olarak yeşil alanları, ormanları, kentlerin soluk aldığı doğal alanları tahrip ederek dalga dalga yayılıyor ve yeni istihdam biçimleri de üreten bu yapıların içinde, psikiyatrinin ne hale geleceğini henüz kimse bilmiyor. Eskiden depo hastaneler şehrin uzağında, şimdi merkezde ulaşılabilir hastaneler, adı 'şehir' olan hastaneler adı altında, bir bir şehrin dışına taşıyor.

Türkiye Psikiyatri Derneği, bir Ruh Sağlığı Yasa Tasarısı oluşturmuş, o dönemde kurulmasına öncülük ettiği Ruh Sağlığı Platformu aracılığıyla da bunu tartışma ortamında taşımıştır. Çeşitli hükümetlerden bazı milletvekili ve bakanların kimi zaman bu süreci sahiplenmeleri ile bazı çalışmalar yürütülmüş ama her birinin sonunda tasarı, rafa kaldırılmıştır. Bu süreçte kimi zaman zorla sürece dâhil ettiği, diğer ruh sağlığı alanında çalışan meslek gruplarının örgütleriyle birlikte bu konuyu gündemde tutmaya çalışmıştır. Bunu bir dönem Dernek yöneticisi olma kimliğimle de söylüyorum; ruh sağlığı alanında çalışan bazı örgütlerin bu sürece katılmalarında bir ruh sağlığı yasası çıkarılması, ruh sağlığı sorunlarının çözülmesi değil, kendi meslek yasalarının çıkması ve rahatça ticari faaliyet sürdürme arzuları ana gerekçe olduğu görünüyordu.

Bu nedenle hemen her zaman hükümetlerle ters düşmeyen hatta işbirliği yapan bir tutum sergileme eğilimi gösteriyorlardı. Buna rağmen Türkiye Psikiyatri Derneği, ruh sağlığı hizmetinin bir ekip hizmeti olduğu düşüncesiyle mesleki sınırlara çok önem vererek ve bunun ilkelerini belirleyip koruyarak, bu süreci birlikte yürütme kararlılığında olmuştur.

Dernek, topluma yönelik çalışmalarının daha önde olduğu dönemlerde daha belirgin olmak üzere, basına yönelik tüm çalışmalarında, 10 Ekim Dünya Ruh Sağlığı günü haftasındaki etkinliklerde, tüm önemli günlerde Ruh Sağlığı Yasası'nın gerekliliğini vurgulayan açıklamalar yapmış, toplantılar, etkinlikler, yürüyüşler gerçekleştirmiştir. "Ruh Sağlığı Yasası! Hemen Şimdi" sloganı ile konunun önceliğini her daim gündeme getirmiştir. Bu konuda birçok meslektaşımız büyük emek vererek ve zamanlarını ayırarak, içtenlikli bir çalışma yürütmüşlerdir.

Peki şimdi neredeyiz? Son durum nedir? Türkiye Psikiyatri Derneği, 2014-2015 yıllarında daha önceki yasa çalışma gruplarının emeği ve ürünlerini dikkate alarak bir taslak metin hazırlamıştı. Bu metin, o güne kadar yazılmış çağdaş ruh sağlığı hizmetleri adına en kapsamlı ve kapsayıcı yasa taslağı idi. Hazırlanan bu taslak temel alınarak, bir süredir Ruh Sağlığı Yasası ile ilgili bir milletvekilinin işbirliği ile bir çalışma yürütülüyor. Bu çalışmaya bildiğimiz kadarı ile ruh sağlığı alanındaki tüm meslek derneklerinin yöneticileri katılmakta. Her ne kadar Türkiye Psikiyatri Derneği'nin taslak metni üzerinden başlamış olsa da bu güne dek yürütülen çalışmalardan geriye gidildiği ve psikiyatri mesleği açısından önemli kayıplar içerdiği görülüyor. Yapılan ortak çalışmaların sonucunda, ruh sağlığı alanında faaliyet gösteren dernekler tarafından üzerinde çalışılan taslak bir metin, Psikiyatri Derneği üyelerinin görüşlerine sunuldu. Yasanın görüşlerimize açılan son haline bakıldığında da psikolojik değerlendirme ve psikolojik müdahaleler sıklıkla vurgulanmakla birlikte psikiyatri sözcüğü nerdeyse metinde hiç geçmemektedir. Oysa ruh sağlığı yasaları genellikle hastane hizmetlerinin organizasyonuna ilişkin yasal düzenlemeleri daha çok içermektedir. Bizce, içerik kadar bir diğer önemli sorun ise; Türkiye ruh sağlığı alanı ile ilgili bu denli önemli bir konuda görüş bildirmek için dernek üyelerine ayrılan sürenin oldukça kısıtlı olması idi. Oysa bu konu ile ilgili tüm üyelerinin katılımına olanak verdiği kongrelerden bağımsız toplantılar düzenlemesi, kongrelerde geniş zaman ayırması ve tartışmaları zenginleştirmesi gerekirdi. Sizlere hatırlatırım; TPD, Ruh Hekimliği Meslek Etiği Kuralları ile ilgili birçok toplantı düzenlemiş ve olağanüstü bir Kurultay'da bu metne son halini vererek onaylamıştır. Meslek etiği kurallarımızın hak ettiği bu ilgi ve özeni, ruh sağlığı yasa tasarısı hak etmiyor mu?

Tüm meslektaşlarımı ruh sağlığı yasa tasarısını özenli bir şekilde gözden geçirmeye ve görüşlerini yalnızca MYK'ya değil psikiyatrinin ortak paylaşım alanlarında paylaşmaya ve etkili bir tartışma başlatmaya, bu sürece müdahil olmaya davet ediyorum

Saygılarımla

Doç. Dr Burhanettin Kaya

Editör

Editörler Kurulu adına